HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

קא פריק לה בארבעה זוזי דהיינו סלע: **הכא נמי לא שנא.** דהא חזינן דהיכא דיורד לספק ונותן מעות סלע לשנה ספק יהיו בה פירות ספק לא יהיו בה פירות הוו זביני מעיקרא ומיפרק בהכי: **הכא נמי לא שנא.** בדדיון תליא מילתא ורחמנא אוקמיה אהאי דדיון ואמר בהכי נפרוק: **דלא מלי מסלק ליה.** כל שנתו ואפילו באתרא דמסלקי: **דשכונה גביה.** אין שכן קרוב ממנו ואם בא הלוה למוכרה אין בבעל מצריה שכן טוב לקנותה כזה: **טרשא דרב פפא.** דאמר לעיל (דף סה.) שכראי לא פסיד כו' ליה הלכתא כוותיה כדאמרן מאי חזית דלחזלת בתר דידך זיל בתר דידהו: **מחוזנאי.** בני מחוזא: **דזקפי רווחא אקרנא.** שקוניס פרגמטיא (ב) בעלי בתים ונותנין לתגרים למחצית שכר ושמין כך וכך שכר יהיה בהן וחוקפין מחצית שכר עם הקרן וכותבין בשטר פלוני חייב לפלוני כך וכך זמן פלוני: **וכי אתו לקמיה.** ואמרי ליה לא הוה רווחא מהימן להו: **תיגח הילא דאיתיה לדידיה.** אם יהא אביך קיים לזמן הפרעון שהוא חסיד ומאמינם ומה אם ימות היורשין יגבו הכל: **תכירי.** המקבל שדה מחבירו בעשרה כורין לשנה בין תעשה הרבה בין תעשה מעט: **תכירי גרשאי.** שהיו בעלי בתים מלוים מעות לעניים על שדותיהן וחוזרים וחוכרים אותם להם בכך וכך כורין לשנה: **אימא קנייה.** מלוה להן שדה דלקנייה נהליה לבעלים בתורת תכירות נמלא נוטל רבית קצוצה שהרי אין טורח בה ואף אם תלקה לא יפסיד מחכירותו כלום: **שהיגא כמה עידנין.** ביד המלוה ועשה הוא ואכל בגנייתא והדר חכרה מיניה: **שפיר דמי.** כדי שלא תגעול דלת דכיון דשהייה גביה ואכל תלת שנין מה לי עבד בה איהו ומה לי תכריה: **ולאו מילתא היא.** דאפילו שהייה נמי אסור דרבית גמורה היא שאין כאן ספק כעושה ואוכל שפעמים שמוציא ואינו נוטל: **מתני' אין מושיבין חנוני למחצית שכר.** לא יאמר בעל הבית לחנוני הרי פירות נמכרים בשוק ארבע סאים בסלע ואתה מוכרן בחנות פרוטה פרוטה ומשתכר סאה הילך פירות ושב ומכור תמיד והריוח נחלוק. וטעמא דמילתא משום דאמרינן לקמן (דף קד:) הך עיסקא פלגא מלוה ופלגא פקדון סתם המקבל פרגמטיא למחצית שכר מקבל עליו אחריות חצי הקרן בחונן וזולא הלכך ההיא פלגא כיון דמיחייב בחונן מלוה הוא אלא שהרי שומא היא אצלו במעות כשער השוק ודיינו ליטול חצי שכר נמלא מתעסק בחציו של בעל הבית שהוא פקדון אצלו בשכר המתנת מעות המלוה לפיכך אסור: **אלא אם כן נותן לו שכר עמלו.** בחצי: **אין מושיבין תרגולין למחצה.** לשוס ביצים בדמים לבעל התרנגולת להושיבה עליהם לגדל אפרוחים למחצית שכר מה שיהיו האפרוחים שוין יותר על דמי הביצים דהואיל וזה מקבל עליו אחריות חצי דמי הביצים אם יתקלקלו או אם ימותו הוה ליה פלגא מלוה שהרי (ג) ניטומין עליו בדמים מעכשיו דמיהן עליו במלוה ונמלא זה מגדל את חצי השני בשכר המתנת מעותיו: **ומזונו.** מזון שהוא מוציא באפרוחים: **ואין שמין עגלים וסייחים למחצה.** עכשיו הן שוין כך וכך קבלם עליך לגדלם שנתיים למחצית שכר ולמחצית הפסד אם ימותו: **אבל מקבלים עגלים וסייחים.** קטנים בלא שומא שאם ימותו לא ישלם כלום ואם יחיו יחלקו ביניהם: **לכשיהיו משולשים.** לכשיעמדו על שלש גדילתן שלש שור ושלש סוס אז יחלקו: **ותמור.** מגדלה עד שתהא טוענת משאוי. כך היה מנהגם לגדלם קודם חלוקה: **גמ' ת"ג תנא כפועל בטל.** ובמתניתין לא גרסינן בטל: **כפועל בטל.** משמע כמה אדם רוצה ליטול ולישב בטל: **מאי כפועל בטל.** הלא אין יושב ובטל שהרי טורח להוליך ולהביא פירות לחנות ולמכור ולקבל מעות ולמדוד הפירות: אמר

פריק להו בארבעה זוזי. דהיינו סלע: **הכא נמי לא שנא.** דהא חזינן דהיכא דיורד לספק ונותן מעות סלע לשנה ספק יהיו בה פירות ספק לא יהיו בה פירות הוו זביני מעיקרא ומיפרק בהכי: **הכא נמי לא שנא.** בדדיון תליא מילתא ורחמנא אוקמיה אהאי דדיון ואמר בהכי נפרוק: **דלא מלי מסלק ליה.** כל שנתו ואפילו באתרא דמסלקי: **דשכונה גביה.** אין שכן קרוב ממנו ואם בא הלוה למוכרה אין בבעל מצריה שכן טוב לקנותה כזה: **טרשא דרב פפא.** דאמר לעיל (דף סה.) שכראי לא פסיד כו' ליה הלכתא כוותיה כדאמרן מאי חזית דלחזלת בתר דידך זיל בתר דידהו: **מחוזנאי.** בני מחוזא: **דזקפי רווחא אקרנא.** שקוניס פרגמטיא (ב) בעלי בתים ונותנין לתגרים למחצית שכר ושמין כך וכך שכר יהיה בהן וחוקפין מחצית שכר עם הקרן וכותבין בשטר פלוני חייב לפלוני כך וכך זמן פלוני: **וכי אתו לקמיה.** ואמרי ליה לא הוה רווחא מהימן להו: **תיגח הילא דאיתיה לדידיה.** אם יהא אביך קיים לזמן הפרעון שהוא חסיד ומאמינם ומה אם ימות היורשין יגבו הכל: **תכירי.** המקבל שדה מחבירו בעשרה כורין לשנה בין תעשה הרבה בין תעשה מעט: **תכירי גרשאי.** שהיו בעלי בתים מלוים מעות לעניים על שדותיהן וחוזרים וחוכרים אותם להם בכך וכך כורין לשנה: **אימא קנייה.** מלוה להן שדה דלקנייה נהליה לבעלים בתורת תכירות נמלא נוטל רבית קצוצה שהרי אין טורח בה ואף אם תלקה לא יפסיד מחכירותו כלום: **שהיגא כמה עידנין.** ביד המלוה ועשה הוא ואכל בגנייתא והדר חכרה מיניה: **שפיר דמי.** כדי שלא תגעול דלת דכיון דשהייה גביה ואכל תלת שנין מה לי עבד בה איהו ומה לי תכריה: **ולאו מילתא היא.** דאפילו שהייה נמי אסור דרבית גמורה היא שאין כאן ספק כעושה ואוכל שפעמים שמוציא ואינו נוטל: **מתני' אין מושיבין חנוני למחצית שכר.** לא יאמר בעל הבית לחנוני הרי פירות נמכרים בשוק ארבע סאים בסלע ואתה מוכרן בחנות פרוטה פרוטה ומשתכר סאה הילך פירות ושב ומכור תמיד והריוח נחלוק. וטעמא דמילתא משום דאמרינן לקמן (דף קד:) הך עיסקא פלגא מלוה ופלגא פקדון סתם המקבל פרגמטיא למחצית שכר מקבל עליו אחריות חצי הקרן בחונן וזולא הלכך ההיא פלגא כיון דמיחייב בחונן מלוה הוא אלא שהרי שומא היא אצלו במעות כשער השוק ודיינו ליטול חצי שכר נמלא מתעסק בחציו של בעל הבית שהוא פקדון אצלו בשכר המתנת מעות המלוה לפיכך אסור: **אלא אם כן נותן לו שכר עמלו.** בחצי: **אין מושיבין תרגולין למחצה.** לשוס ביצים בדמים לבעל התרנגולת להושיבה עליהם לגדל אפרוחים למחצית שכר מה שיהיו האפרוחים שוין יותר על דמי הביצים דהואיל וזה מקבל עליו אחריות חצי דמי הביצים אם יתקלקלו או אם ימותו הוה ליה פלגא מלוה שהרי (ג) ניטומין עליו בדמים מעכשיו דמיהן עליו במלוה ונמלא זה מגדל את חצי השני בשכר המתנת מעותיו: **ומזונו.** מזון שהוא מוציא באפרוחים: **ואין שמין עגלים וסייחים למחצה.** עכשיו הן שוין כך וכך קבלם עליך לגדלם שנתיים למחצית שכר ולמחצית הפסד אם ימותו: **אבל מקבלים עגלים וסייחים.** קטנים בלא שומא שאם ימותו לא ישלם כלום ואם יחיו יחלקו ביניהם: **לכשיהיו משולשים.** לכשיעמדו על שלש גדילתן שלש שור ושלש סוס אז יחלקו: **ותמור.** מגדלה עד שתהא טוענת משאוי. כך היה מנהגם לגדלם קודם חלוקה: **גמ' ת"ג תנא כפועל בטל.** ובמתניתין לא גרסינן בטל: **כפועל בטל.** משמע כמה אדם רוצה ליטול ולישב בטל: **מאי כפועל בטל.** הלא אין יושב ובטל שהרי טורח להוליך ולהביא פירות לחנות ולמכור ולקבל מעות ולמדוד הפירות: אמר

ונותן לו שכרו כפועל בטל. אי גרס תנא כפועל בטל א"כ לא גרסי' במתני' בטל פירש בקונטרס כפועל בטל מאותה מלאכה דבטל מינה היינו שאם היה עושה מחלה מלאכה כבידה ומרויח הרבה וזאת היא קלה אומדים כמה יגיע משכרו לעשות מלאכה זו שזהו יותר ממה שנותנין לעשות כי אין אדם מגיע מריוח גדול אלא מעט אע"פ שבא לו בטורח יותר ולפירושו אתיא מתניתין כר' שמעון דאמר נותן לו שכרו משלם ולא כר' מאיר וקשה לפירושו דקאמר בגמ' אבל סיפא דנפיש טרחא אימא לא סגי ליה כפועל בטל והשתא והלא לפי מה שהיא כבידה נוטל יותר אמאי ס"ד דלא תסגי כפועל בטל ועוד דקתני בתוספתא (פ"ד) המושיב את חבירו בחנות למחצית שכר נותן לו שכרו כפועל בטל דברי ר"מ [א] משמע דמתני' אתיא כר' מאיר ולכך נראה לפרש כפועל בטל [ב] היינו כיושב ובטל לגמרי והשתא א"ש לריכותא דגמרא ומתניתין אתיא כר' מאיר והא דקאמר בגמ' רבי מאיר בין מרובה בין מועט היינו כלומר בין היה עוסק במלאכה מרובה בין היה עוסק במלאכה מועטת לעולם נותן לו כפועל בטל ר"ש אומר נותן לו שכרו משלם שאומדים כמה היה רוצה ליטול ולבטל ממלאכה כבידה שהיה עוסק ויעסוק במלאכה קלה כזו דהיינו טפי מר' מאיר והא דקתני בתוספתא בסיפא בתר מילתיה דרבי מאיר ור' שמעון אומר נותן לו שכרו משלם אבל אינו דומה עושה מלאכה ליושב בטל יושב בחמה ליושב בצל לאו בטל לגמרי אלא מאותה מלאכה החמורה ומיהו לעיל בסוף אלו מציאות (דף לא: ושם) גבי השבת אבידה דקתני נוטל שכרו כפועל בטל נראה כפי' הקונטרס מדפריך התם הא לאו בטל הוא (ג) משמע דפריך משום דמשמע ליה בריישא דקתני כפועל בטל שנותנים לו כמו שירצה פועל ליושב ולבטל לגמרי [ג] לכך נראה לפרש התם הך דמשני אבבי כפועל בטל מאותה מלאכה דבטיל מינה כדפי' בקונטרס וא"ת אם כן הוא נוטל שכרו על השבת אבידה ובהכונס (ב"ק דף ט:) אמרינן דטעם דשומר אבידה הוי כשומר חנם משום דמאי הנאה קא מטי ליה וע"כ לא קאמרי רבנן טעינה בשכר אלא משום דא"כ לכתוב רחמנא טעינה ולא בעי פריקה וי"ל דאין לחוש אם נוטל שכר כיון שעוסק במלאכה אחרת ומפסיד דהא אם היה אם בית דין היה מתנה ליטול כל מה שמפסיד ועכשיו דליכא ב"ד למה לא יטול כל טרחו ובפרק עד כמה (בכורות דף כט: ושם ד"ה כפועל) נמי דקתני נוטל שכר לדון כפועל בטל התם נמי י"ל כפ"ה כיון שמתבטל ממלאכתו יכול ליטול שכר: **אלא** אם כן נותן לו שכר עמלו ומזונו. הכא לא שייך למיתני כפועל בטל דאין מתבטל להאכילה ולהשקותה אלא רגע אחד ביום אבל חנוני כל עסקו בכך דתניא בתוספתא (פ"ד) המושיב חנוני בחנות אם היה אומן לא יעסוק באומנתו: **אבל** מקבלים עגלין וסייחין. תימה מאי קמ"ל פשיטא כיון דאין מקבל עליו אחריות ואי משום דבעי למיתני ומגדלין אותן עד שיהיו משולשין זה היה יכול להשמיענו בריש לאחר (ד) שנתן שכרו ויש לומר דקמשמע לן דבסתמא אין מקבל עליו שום אחריות ולא הוי עסקא כיון דבתחלה כשקבל עגלים לא שמו אותם אלא לאחר שגדלו ובאין לחלוק השבח אז שמין אותם כמה השביחו ולהכי תנא בריש שמין ובסיפא מקבלין וכשמין בשעת קבלה בסתם מקבל עליו חצי האחריות כמו בשאר עסקא: איכא

מסורת הש"ס

ג) [לקמן עג:], ב) לקמן קח:, ג) [לעיל סה.], ד) לעיל לא: בכורות כט:, ה) אבל בספרים שלנו ל"ג לעיל הא לאו בטל הוא ר"מ,

הגהות הב"ח

(א) גמ' כמה עידנים והדר מכרה שפיר דמי כדי שלא תגעול דלת בפני לוין ולאו מלתא היא: (ב) רש"י ד"ה דזקפי וכו' מבעלי בתים: (ג) ד"ה אין מושיבין וכו' שהרי כשהם ניטומין עליו: (ד) תוס' ד"ה אבל וכו' שנותן לו שכרו:

גליון הש"ס

גמ' לדינא דבר מצרא. עי' לקמן דף עג ע"ב תוס' ד"ה נגר: מתני' אין מושיבין חנוני. עיין לקמן דף קד ע"ב תוס' ד"ה הלי:

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה ונותן. משמע דמתני' כו'. נ"ב וכ"כ הרי"ף ועמ"ל וע' במלחמות: [ב] שם כפועל בטל היינו כו'. נ"ב ר"ל שמשלם לו על המלאכה ראשונה ולא על העסק כלל וכ"כ סמ"ג והרא"ש ועמוס דבכורות כ"ע ב' ד"ה כפועל כו' אבל הטור מפרש לדיקן שנותן לו על העסק ולא על המלאכה ראשונה ועמוס' שם ור"ח פי' שם כמות כו' וקן פי' הרשב"א וכ"כ במלחמות שכן הוא פי' הרי"ף אבל סמ"ג כתב הרי"ף מפרש כפי' רש"י ומפרש דברי ר"ש כמ"ש תוס' אגיבא דר"מ (ועמ"ש רבינו בח"מ סי' רס"ה ס"ק ג' ו): [ג] שם לכך נראה כו'. נ"ב אבל בבכורות פי' הסיק דאלו מציאות כמו כאן אבל כאן חזרו בהן ופי' בפירש"י וע' סמ"ג שם וכ"כ הטור בח"מ סי' רס"ה והרב אבל הרמב"ם ש"ע כתבו שם כפי' תוס' דבכורות ולענין בכורות כ' הרא"ש וטור סי' שי"ב כפי' תוס' כאן ושם לענין רבית:

עין משפט נר מצוה

א [מיי' פ"ז מהל' מלוה הלכה ב טוש"ע חו"מ סי' קז סעי' ג]:

עז ב מיי' שם סמג לאוין קצ טור י"ד סי' קעב:

עז ג מיי' פי"ב מהלכות שכנים הלכה ט סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' קעה סעיף נח טור י"ד סי' קעב:

עח ד ה מיי' פ"ה מהלכות מלוה ולוה הלכה י סמג לאוין קלו טוש"ע י"ד סי' קעז סעיף כד:

עט ו ז מיי' שם הלכה טו ועיין במ"מ סמג שם טור ש"ע י"ד סי' קסד סעיף ג וסי' קעב סעיף ב:

פ ח מיי' שם הלכה ט סמג שם טוש"ע י"ד סי' קעז סעיף ב:

פא ט מיי' שם ופ"ח מהל' שותפין הלכה ג סמג שם וסי' פב טוש"ע שם:

תורה אור השלם

1 יֵשׁ רָעָה רָאִיתִי תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ כִּשְׁגָגָה שֶׁיֵּצֵא מִלִּפְנֵי הַשַּׁלִּיט:
קהלת י ה

מוסף רש"י

עד שיהו משולשין. שיגיעו לשלש שנותיהם וגמרה גדילתם, דהכי שביחי ומעלי למיכל (סנהדרין סה: ע"ש).